

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 10.04.1987, sp. zn. 7 Tz 14/87, ECLI:CZ:NS:1987:7.TZ.14.1987.1

Číslo: 38/1988

Právní věta:

I. K zjišťování výše zisku dosaženého trestným činem spekulace podle § 117 tr. zák., který byl spáchán nakoupením předmětů potřeby v cizině a jejich prodejem v ČSSR.

II. Jestliže obvinění nakupují předměty potřeby v cizině každý sám z vlastních prostředků za účelem, aby v ČSSR každý sám prodal své vlastní zboží a dosáhl vlastního zisku, nedopouštějí se trestného činu spekulace podle § 117 tr. zák. jako spolupachatelé ve smyslu § 9 odst. 2 tr. zák., i když tyto předměty dovezou za účelem prodeje do Československé socialistické republiky společně v jednom automobilu a navzájem si přispívají na úhradu cestovních nákladů.

Soud: Nejvyšší soud ČSR

Datum rozhodnutí: 10.04.1987

Spisová značka: 7 Tz 14/87

Číslo rozhodnutí: 38

Číslo sešitu: 7-8

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Spekulace, Spolupachatelství

Předpisy: 140/1961 Sb. § 9 odst. 2
§ 117

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Na základě stížnosti pro porušení zákona, kterou podal generální prokurátor ČSR, vyslovil Nejvyšší soud ČSR, že rozsudkem krajského soudu v Ostravě ze 7. 5. 1985 sp. zn. 19 To 17/85 a v řízení, jež mu předcházelo, byl porušen zákon.

Z odůvodnění:

Rozsudkem okresního soudu v Šumperku ze dne 11. 3. 1985 sp. zn. 5 T 12/85 byl obviněný R. F. uznán vinným trestnými činy spekulace podle § 117 odst. 1, 2 písm. b), c) tr. zák., porušování předpisů o oběhu zboží ve styku s cizinou podle § 124 odst. 1, 2 písm. a) tr. zák. a zkrácení daně podle § 148 odst. 1, 2 písm. a), c) tr. zák. a byl mu za to uložen úhrnný nepodmíněný trest odnětí svobody v trvání čtyř let se zařazením pro výkon trestu do druhé nápravně výchovné skupiny a dále

mu byl uložen peněžitý trest ve výměře 20 000,- Kčs spolu s náhradním trestem odnětí svobody v trvání šesti měsíců a trest propadnutí věci, a to 30 litrů akvarijního krmiva žábronosky solné. Tímtež rozsudkem byl obviněný S. G. uznán vinným trestnými činy spekulace podle § 117 odst. 1, 2 písm. c) tr. zák., porušování předpisů o oběhu zboží ve styku s cizinou podle § 124 odst. 1 tr. zák. a zkrácení daně podle § 148 odst. 1, 2 písm. c) tr. zák. a byl mu za to uložen úhrnný nepodmíněný trest odnětí svobody v trvání čtyřiceti měsíců se zařazením pro výkon trestu do druhé nápravně výchovné skupiny a dále mu byl uložen peněžitý trest ve výměře 10 000,- Kčs spolu s náhradním trestem odnětí svobody v trvání čtyř měsíců. Tímtež rozsudkem pak byl dále obviněný O. O. uznán vinným trestnými činy spekulace podle § 117 odst. 1 tr. zák., porušování předpisů o oběhu zboží ve styku s cizinou podle § 124 odst. 1, 2 písm. a) tr. zák. a zkrácení daně podle § 148 odst. 1, 2 písm. a), c) tr. zák. a byl mu za to uložen úhrnný nepodmíněný trest odnětí svobody v trvání dvaceti měsíců se zařazením pro výkon trestu do první nápravně výchovné skupiny a dále mu byl uložen peněžitý trest ve výměře 6000,- Kčs spolu s náhradním trestem odnětí svobody v trvání dvou měsíců a trest propadnutí věci, a to 3,8 litru akvarijního krmiva žábronosky solné.

Obvinění spáchali trestné činy jednáním spočívajícím v tom, že obviněný R. F. od roku 1978 do roku 1984 navštěvoval buď sám nebo ve společnosti spoluobviněných Bulharskou lidovou republiku, kde od občanů získával buď směnou nebo koupí jeden litr akvarijního krmiva žábronosky solné za částku 80,- Kčs, a po dovozu toto krmivo v množství nejméně 48,90 litru prodal soukromým osobám průměrně jeden litr za 455,- Kčs, tři litry prodal Svazu chovatelů drobného zvířectva za částku 1 450,- Kčs, 174,5 litru prodal Sadům, lesům a zahradnictví Praha za částku 69 800,- Kčs a takto po odečtení nákladů získal nejméně 64 192,- Kčs, přičemž krmivo dovážel v roce 1983 s obžalovaným O. O. a další osobou a v roce 1983 s obviněnými S. G. a O. O. a celkem takto dovezl do Československa 333 litry krmiva v celkové hodnotě 266 000,- Kčs, krmivo řádně nepřihlásil při celním řízení a v důsledku toho mu nemohlo být vyměřeno clo a únikem cla způsobil československému státu škodu ve výši 106 560,- Kčs. Obviněný S. G. v roce 1982 a 1983 navštívil společně s obviněným R. F. Bulharskou lidovou republiku, kde nakoupil nebo směnou získal jeden litr krmiva za částku 80,- Kčs, do Československa přivezl 138,4 litru krmiva, které prodal Sadům, lesům a zahradnictví v Praze za částku 55 360,- Kčs a tak získal nejméně částku 34 223,- Kčs, přičemž krmivo dovezl bez dovozního povolení, řádně je nepřihlásil k celnímu řízení a způsobil tak československému státu únikem cla škodu ve výši 44 288,- Kčs. Obviněný O. O. v roce 1979, 1981 a 1983 společně s obviněným R. F. a v roce 1979 s další osobou navštívil Bulharskou lidovou republiku, kde koupil akvarijní krmivo za částku 80,- Kčs za jeden litr, do Československa přivezl 105 litrů krmiva, z něhož prodal 75 litrů Sadům, lesům a zahradnictví v Praze za částku 30 000,- Kčs a po odečtení nákladů získal pro sebe nejméně 13 300,- Kčs, přičemž krmivo přivezl bez dovozního povolení, nepřihlásil je k celnímu řízení a způsobil tak československému státu únikem cla škodu ve výši 33 600,- Kčs.

Na základě odvolání okresního prokurátora, obviněných R. F., S. G. a O. O. a manželky obviněného S. G. rozhodoval ve věci krajský soud v Ostravě, který rozsudkem ze dne 7. 5. 1985 sp. zn. 19 To 17/85 napadený rozsudek okresního soudu v Šumperku podle § 258 odst. 1 písm. b), d) tr. ř. zrušil v celém rozsahu a sám podle § 259 odst. 3 tr. ř. rozhodl znovu tak, že uznal vinným obviněného R. F. trestnými činy spekulace podle § 117 odst. 1, 2 písm. b), c) tr. zák., porušování předpisů o oběhu zboží ve styku s cizinou podle § 124 odst. 1, 2 písm. b) tr. zák. a zkrácení daně podle § 148 odst. 1, 2 písm. c) tr. zák. a uložil mu úhrnný nepodmíněný trest do druhé nápravně výchovné skupiny, dále peněžitý trest ve výměře 20 000,- Kčs spolu s náhradním trestem odnětí svobody v trvání šesti měsíců a trest propadnutí věci, a to 30 litrů akvarijního krmiva žábronosky solné.

Podle skutkových zjištění krajského soudu na rozdíl od skutkových zjištění soudu prvního stupně obviněný nakoupil nejméně 301 litr krmiva v úmyslu je se ziskem prodat, prodejem získal po odečtení nákladů nejméně 51 541,- Kčs a únikem cla způsobil škodu ve výši 96 320,- Kčs.

Obviněného S. G. uznal vinným jednak trestnými činy spekulace podle § 117 odst. 1 tr. zák.,

porušování předpisů o oběhu zboží ve styku s cizinou podle § 124 odst. 1 tr. zák. a zkrácení daně podle § 148 odst. 1 tr. zák. a jednak trestnými činy spekulace podle § 117 odst. 1 tr. zák., porušování předpisů o oběhu zboží ve styku s cizinou podle § 124 odst. 1, 2 písm. b) tr. zák. a zkrácení daně podle § 148 odst. 1, 2 písm. c) tr. zák. a uložil mu úhrnný nepodmíněný trest odnětí svobody v trvání dvou let se zařazením pro výkon trestu do první nápravně výchovné skupiny a dále peněžitý trest ve výměře 10 000,- Kčs spolu s náhradním trestem odnětí svobody v trvání čtyř měsíců.

Podle skutkových zjištění krajského soudu obviněný a) v roce 1982 nakoupil 18,9 litru akvarijního krmiva žábronosky solné v úmyslu je se ziskem v ČSSR prodat, prodejem získal po odpočtu výdajů prospěch ve výši 5483,- Kčs a únikem cla způsobil československému státu škodu ve výši 6048,- Kčs; b) v roce 1983 zakoupil 109,5 litru akvarijního krmiva žábronosky solné v úmyslu v ČSSR je se ziskem prodat, prodejem získal po odečtení nákladů nejméně 22 410,- Kčs a československému státu únikem cla způsobil škodu ve výši 35 040,- Kčs.

Konečně obviněného O. O. uznal vinným třemi trestnými činy spekulace podle § 117 odst. 1 tr. zák., třemi trestnými činy porušování předpisů o oběhu zboží ve styku s cizinou podle § 124 odst. 1 tr. zák. a třemi trestnými činy zkrácení daně podle § 148 odst. 1 tr. zák. a uložil mu úhrnný nepodmíněný trest odnětí svobody v trvání jednoho roku se zařazením pro výkon trestu do první nápravně výchovné skupiny, dále peněžitý trest ve výměře 6000,- Kčs spolu s náhradním trestem odnětí svobody v trvání dvou měsíců a trest propadnutí věci, a to 3,8 litru akvarijního krmiva žábronosky solné.

Podle skutkových zjištění krajského soudu tento obviněný a) v roce 1979 koupil nejméně 25 litrů akvarijního krmiva žábronosky solné v úmyslu se ziskem je v ČSSR prodat, odprodal 10 litrů a po odečtení nákladů získal nejméně 1846,- Kčs a způsobil československému státu únikem cla škodu ve výši 8000,- Kčs; b) v roce 1981 nakoupil 30 litrů tohoto krmiva, 22 litrů prodal se ziskem nejméně 3564,- Kčs a způsobil československému státu únikem cla škodu ve výši 9600,- Kčs; c) v roce 1983 zakoupil 50 litrů krmiva, z nichž 43 litry v ČSSR prodal se ziskem nejméně 9752,- Kčs a způsobil čs. státu únikem cla škodu ve výši 16 000,- Kčs.

Proti uvedenému rozsudku krajského soudu v Ostravě podal generální prokurátor ČSR ve prospěch i neprospěch obviněných po lhůtě stanovené v § 272 tr. ř. stížnost pro porušení zákona. V ní vytkl jednak, že soud nepostupoval správně při stanovení nákladů, které obvinění na pořízení krmiva vynaložili. V důsledku toho pak nebyl správně stanoven spekulací zisk obviněných. Krajskému soudu je dále vytýkáno nesprávné hodnocení provedených důkazů i nesprávné právní posouzení věci, pokud kvalifikoval jednání obviněných G. a O. jako samostatné trestné činy. Stížnost pro porušení zákona dovozuje, že vzhledem ke všem zjištěným skutečnostem měly být útoky těchto obviněných posouzeny jako jeden pokračující trestný čin spekulace podle § 117 tr. zák. a jako jeden pokračující trestný čin porušování předpisů o oběhu zboží ve styku s cizinou podle § 124 tr. zák. Stížnost pro porušení zákona má dále za to, že krajský soud pochybil, když jednání obviněných i v těch případech, kdy jízdy do Bulharska vykonali společně, považoval jen za souběžné pachatelství, ačkoli byly dány všechny zákonné podmínky pro závěr, že jednali jako spolupachatelé ve smyslu ustanovení § 9 odst. 2 tr. zák.

Nejvyšší soud ČSR přezkoumal podle § 267 odst. 1 tr. ř. na podkladě stížnosti pro porušení zákona správnost všech výroků napadeného rozhodnutí, jakož i řízení, jež mu předcházelo, a shledal, že zákon byl porušen.

Podle skutkových zjištění učiněných okresním soudem v Šumperku a upřesněných v rozsudku krajského soudu v Ostravě obvinění R. F., S. G. a O. O. si ve spekulacím úmyslu opatrovali na území Bulharské lidové republiky akvarijní krmivo – žábronosku solnou, které potom se ziskem prodávali v Československu socialistickým organizacím, a obviněný R. F. i soukromým osobám. Správně bylo

také na podkladě výpovědí obviněných, svědků a listinných důkazů zjištěno, kolik každý z obviněných krmiva dovezl a v které době, a správně bylo také zjištěno, jaké množství každý z obviněných tohoto krmiva prodal, komu a za jakou cenu. Bylo tedy nepochybně zjištěno dovezené množství krmiva, prodané množství krmiva a cena, za kterou toto krmivo bylo prodáno.

Soudy však nepostupovaly správně při stanovení spekulativního zisku, jehož obvinění dosáhli svou trestnou činností. Krajský soud se v tomto směru nesprávně ztotožnil s úvahou okresního soudu, že na zakoupení 1 leva museli obvinění vynaložit částku 10,- Kčs, což sami potvrdili ve svých výpovědích. Okresní soud ani krajský soud se otázkou, co obvinění skutečně vynaložili na nákup bulharské měny, blíže nezabývaly, zejména si neověřily nákupní ceny leva podle kursovního lístku platného v době páchání trestné činnosti, který si za tím účelem měly vyžádat. Nebylo tedy náležitě zjištěno, za jakou částku převedenou na československou měnu obvinění nakupovali krmivo.

Provedeným dokazováním bylo oběma soudy správně zjištěno, že obviněný R. F. vykonal do Bulharské lidové republiky celkem 8 jízd, obviněný S. G. celkem 2 jízdy a obviněný O. O. celkem 3 jízdy. K charakteru těchto jízd však obvinění nebyli ani v přípravném řízení, ani v řízení před soudem blíže vyslechnuti. V důsledku toho nebylo zjištěno, kdy byly jednotlivé jízdy obviněných v tom kterém kalendářním roce konány, na jak dlouhou dobu obvinění do Bulharska při jednotlivých jízdách jeli a s kým a zda jízdy pro krmivo nebyly spojeny převážně s jízdou za rekreací obviněných, jak by tomu mohly nasvědčovat výpovědi obviněných v přípravném řízení. Tak např. obviněný R. F. ve své výpovědi uvedl, že do Bulharska jezdil za účelem získání krmiva, především však za účelem rekreace a turistiky, neboť od doby, kdy měl v Bulharsku známé, měl více času na rekreaci, poněvadž krmivo nemusel sám sbírat a kupoval je. Obviněný S. G. uvedl, že do Bulharska v roce 1982 jel s manželkou, byli tam týden a pro něho a jeho manželku to byla prakticky dovolená. K těmto výpovědím soudy nepřihlíděly, ač šlo o objasnění důležité skutečnosti. V případě, že některé jízdy a některých obviněných nebyly konány jen za účelem nákupu krmiva, ale byly vykonány převážně za účelem rekreace obviněných a případně jejich rodinných příslušníků a při této příležitosti bylo krmivo zakoupeno, nebylo by možno při takovýchto jízdách do nákladů na získání krmiva obviněnými započítávat i cestovní náklady, jak se u všech vykonaných jízd stalo. Měli být tedy obvinění ohledně účelu jednotlivých jízd náležitě vyslechnuti; dále měli být vyslechnuti i rodinní příslušníci obviněných, kteří spolu s nimi některé jízdy vykonali a z cestovních dokladů obviněných pak mělo být učiněno bližší zjištění ohledně délky pobytu obviněných v Bulharsku při jednotlivých jízdách. Bez bližšího objasnění těchto skutečností nemohly soudy spolehlivě rozhodnout o započtení oprávněných cestovních nákladů obviněným. Jen pokud by bylo zjištěno, že některé jízdy byly vykonány pouze za účelem spekulativního nákupu krmiva a jeho prodeje příslušné socialistické organizaci nebo občanům, bylo by možno do nákladů vynaložených obviněnými započítat cestovní výlohy, což se týká zejména i nákladů na opatření pohonných hmot do automobilů. Ani v tomto směru nebyl náležitě zjištěn skutečný stav věci. Soudy tu totiž nesprávně vycházely jen z výpovědí obviněných o tom, jak se tito obvinění mezi sebou vypořádali, pokud jde o náklady na vykonanou cestu, avšak nebylo již vůbec zjišťováno, zda obvinění skutečně museli s krmivem ujet jimi udávaný počet kilometrů a jaké skutečné náklady byly zapotřebí na nákup pohonných hmot, když nebylo ani objasněno, jakými osobními automobily a s jakou spotřebou pohonných hmot byly jednotlivé jízdy vykonány.

V dosavadním řízení nebylo tedy náležitě zjištěno, jaké náklady byly obviněnými skutečně vynaloženy v souvislosti s opatřením krmiva. V důsledku toho jsou nepřezkoumatelné závěry soudů o výši spekulativního zisku, kterého obvinění dosáhli. Teprve na základě správně zjištěného spekulativního zisku mohlo být také posouzeno, zda kromě obviněného R. F., který byl uznán vinným trestným činem podle § 117 odst. 1, 2 písm. b), c) tr. zák., i u obviněných S. G. a O. O. nepřichází v úvahu též právní kvalifikace ve smyslu ustanovení § 117 odst. 1, 2 písm. b) a u obviněného S. G. též podle písm. c) tr. zák., zda totiž trestný čin spekulace spáchali výdělečně, případně jím obviněný S. G. získal značný prospěch. V uvedených směrech byl tedy zákon porušen ve prospěch obviněných.¹⁾

Naproti tomu krajský soud nepochybil, pokud jednotlivé jízdy obviněných S. G. a O. O. vykonané za účelem opatření si krmiva ke spekulaci kvalifikoval jako samostatné trestné činy. Z výsledků provedeného dokazování nelze totiž učinit spolehlivý závěr, že by šlo o pokračování v trestné činnosti. Krajský soud správně poukazuje na délku doby, která uplynula mezi jednotlivými útoky, přičemž z výsledků provedeného dokazování nelze dovodit, že při páchání prvního z útoků měli tito obvinění alespoň v hrubých rysech jednotící záměr pokračovat v páchání téhož trestného činu. Oba tito obvinění byli totiž v podstatě dotázáni na jednání obviněného R. F., zda někoho z nich ještě v budoucnu vyzve k obdobné cestě do Bulharska. Vyplývá to např. z výpovědi obviněného O. O. u hlavního líčení, kde uvedl, že na cesty se domluvili tak, že asi týden před cestou, když se setkali s R. F., se domluvili na konkrétní jízdě, do budoucna se však o jízdách nikdy nedomlouvali. Krajský soud rovněž nepochybil, když jednání obviněných v případech, kdy jízdy do Bulharska vykonali společně, posoudil jako souběžně pachatelství a nikoli jako spolupachatelství podle ustanovení § 9 odst. 2 tr. zák. Z výpovědí všech obviněných v přípravném řízení i u hlavního líčení vyplývá, že každý z obviněných si krmivo v Bulharsku koupil sám, za své peníze a v množství, které sám chtěl, a pak doma si také každý sám a v množství, které chtěl, krmivo prodal. Každý z obviněných tedy nakupoval sám, za své peníze a pro svůj zisk. Okolnost, že krmivo bylo na cestě vezeno v jednom automobilu a obvinění si navzájem přispívali na úhradu cestujících nákladů, nezakládá ještě spolupachatelství ve smyslu ustanovení § 9 odst. 2 tr. zák.

¹⁾Poznámka redakce: Při výkladu pojmu „značný prospěch“ je nyní ovšem třeba přihlídnout ke stanovisku pléna Nejvyššího soudu ČSSR č. j. [PlsF 2/87](#).